

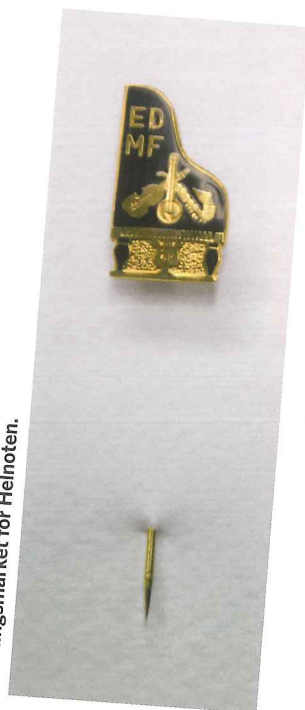
Gerhard Eriksson

- ett liv i musikens tecken

Text: Gun Sundberg

Den nyligen 90 år fyllda Gerhard Eriksson är ett välkänt ansikte inom de musikaliska kretsarna i Eskilstuna såväl som musklärare som musiker. Han föddes i Gillberga utanför dåvarande stadsgränsen men flyttade in till Eskilstuna sex år senare och har blivit staden trogen hela sitt liv. Som 90-åring är han fortsatt verksam som musiker men numera enbart på favoritinstrumentet dragspel.

Föreningsmärket för Helnoten.

Hur kom du i kontakt med musiken?

– Som barn lyssnade jag mycket på radion, berättar Gerhard.

– Det var dragspelsmusik en halvtimme varje lördagskväll. Lunchmusiken halv ett till ett hade ofta en dragspelare som spelade solo. Och så var det en kusin till mig som köpte Jularbos jubileumsskiva, som jag mer än gärna lyssnade på. Jag gillade helt enkelt dragspel. Jag tyckte om tonen i instrumentet och så var jag förtjust i den traditionella dragspelsmusiken med vals och hambo och så 'nt.

Men när Erik Frank i början av 40-talet kom med sin stil, bland annat "Novelty Accordion", fick Gerhard smak på den musiken; lite stuffig dragspelsmusik. Ja, och så Lill-Arne Söderberg som kom tre år sedan och spelade fin avspänd jazz på dragspel.

Började spela som tioåring **Din egen väg till att spela musik?**

– När jag var tio år kom John Norrman (musikonsulent) till min folkskola och hade sång med oss. Vi sjöng "Sjösala vals" och han komrade på orgel – åh, det lät som dragspel! Jag ville börja spela själv men fick förstås som alla andra först börja med blockflöjt ett år. Men se'n ville jag lära mig spela dragspel.

Gerhard Eriksson 90 år.
Foto: Lennart Robertsson.

Kvartett 1955. Kenneth Pettersson, gitarr, Börje Nilsson, kontrabas, Inge Appelqvist, trummor, Gerhard Eriksson, dragspel.

Trio 1954 på en spelning: Kenneth Pettersson, gitarr, Gerhard Eriksson, dragspel, Börje Nilsson, kontrabas.

► – "Du ska spela fiol, pojk'", sa Norrman och ja, man lydde ju bara. Man skulle spela ett orkesterinstrument.

Dragspel fanns inte inom folkskolans musikundervisning. Men Norrman hjälpte Gerhard med en kontakt till en dragspelslärare Rune Wahlqvist, som han fick ta privatlektioner hos.

– Vi var en grupp hos honom på tre-fyra personer. Fiol ansågs vara mitt instrument i alla fall. Kanske skulle jag ha velat spela klarinett. Jag gillade Arne Domnéus och sedan Gunnar Siljanbloo Nilsson samt i 14-15-årsåldern Putte Wickman. Då blev det mera självklart för mig att jag gillade jazz och fem år senare tog jag faktiskt klarinettlektioner (vilket jag senare fick nytta av som musiklärare).

Skolgång och arbetsliv då?

– Jag gick som alla andra på den tiden sex år i skolan. Sedan fick man till sjuan och åttan välja fortsättningsskolan eller folkskolans högre avdelningen. Det blev det senare för mig och det var lite av en pluggskola där vi faktiskt fick läsa engelska också. Sedan var skoltiden slut för mig vid 15-års ålder.

– Läraren ville att jag skulle söka till realskolan på läroverket men mina föräldrar sa nej. Vi var inte fattiga – pappa var elektriker och tjänade nog skapligt – men hörde till arbetarklassen och föräldrarna tyckte att "det där är inget för oss."

Dragspelet på packethållaren

Gerhard spelade mycket på sina instrument.

– Dessutom cyklade jag onsdagar två mil ut till Gillberga (söder om Eskilstuna) med dragspelet på pakethållaren och spelade på SLU:s danser (mot-svarande Centerns ungdomsförbund). Någon gick med hatten och jag cyklade hem med en femkrona, nöjd.

– Det var roligt att spela. Jag var ensam musiker och spelade blandad musik med foxtrot, tango och gammeldans. Resten av veckan, ja, merparten förstas, jobbade jag i en lanthandel i södra delen av staden. Jag bör-

jade halv nio och jobbade till sex. Sedan skulle golvet vaskas innan jag fick gå. Jag övade på mina instrument varje kväll och mest dragspel. Fiolen la jag ner så småningom och tog upp igen först när jag var 22 år.

På lördagar och kanske på söndagar spelade han på dansbanor, festvåningar, logar och magasin.

– År 1947 bildade vi en grupp med dragspel, trumpet, trummor och gitarr; det som senare blev Gerhard Erikssons kvartett. Vi spelade bland annat på Statt i Eskilstuna. Tänk, jag var bara femton!

Vid 17 års ålder började Gerhard jobba på posten som brevbarare.

– Pappa ville att jag skulle ha ett statligt jobb ("statens kaka är liten men säker"). Han försökte aldrig göra elektriker av mig för han såg att jag inte passade och att jag var för långsamt för så nt. Utöver vanlig brevbäring fick jag jobba med järnvägspost. Den post som tömts ur brevlådorna satt vi på tåget och sorterade. Sedan lades posten i säckar och slängdes av vid rätt station. Man måste alltså kunna alla järnvägssta-

tioner. Men jag tröttnade på jobbet och återvände till lanthandeln. Två år senare var det dags för lumpen på dåvarande P3 i Strängnäs i elva månader. Jag åkte hem de tre milen varje onsdag och lördag för att spela på någon tillställning.

Efter lumpen fortsatte han jobba i sin lanthandel men hade dragspelsundervisning sex timmar i veckan på sin lediga eftermiddag.

– Norrman ville att jag skulle jobba 15 timme/vecka men jag sa ifrån, för jag måste ju ha ett yrke så jag ville lära mig stycka kött, bli charkuterist och ta köpmannabrevet (två års studier) för att ha en egen butik.

– "Herr Eriksson ska inte stycka kött utan syssla med musik!" klargjorde då Norrman och erbjöd mig 25 timme/vecka med 5 timmar påfyllnad inom en kort tid. Så jag slutade i affären och blev trots min brist på formell utbildning musiklärare vid 22 års ålder i instrumenten dragspel, blockflöjt, mandolin och fiol. Två år senare fick jag ytterligare en timma i veckan för att ha en dragspelsensemble med tolv elever som skulle "spela kultiverad musik", enligt

arbetsgivarens direktiv. Elevantalet fylldes på varje år och till slut hade jag fem ensembler (och 5 t/v för det). Ensemblerna gav elevkonserter i skolor och andra lämpliga lokaler.

"Tjänade bra som timlärare"

Varje skola skulle ha en egen skolorkester (stråkar, blås och piano) och Gerhard hade hand om en sådan på Nyforsskolan, mitt i Eskilstuna, åren 1960-1967. Den spelade på skolavslutningarna till jul och till sommaren.

– Jag tog 1968 över en ungdomsorkester, som spelade kammarmusik, det vill säga en stråkorkester med enkelt blås (som den korrekta beteckningen var då). Eleverna slutade aldrig, och som vuxna blev det också folkmusik, där jag gick in med dragspel. Gruppen finns än idag och heter numera Västra Rekarne spelmän med fem fioler och två dragspel. Vi är förstas pensionärer allesammans.

Han fortsätter:

– Jag tjänade bra som timlärare men då får man inget betalt över loven, men jag spelade onsdagar, lördagar och söndagar när jag fick engagemang.

Sedan hade jag lyckan att få börja spela med Martin Lundbergs orkester, som turnerade i folkparkerna. Det var nyttigt för mig för nu fick jag lära mig gammeldansmusik på riktigt och inte det där mer tjoiga jag sysslat med tidigare. Jag spelade (dragspel förstås) med den orkester i tre års tid onsdag, fredag, lördag och söndag, jul och nyår, midsommarafton, då'n efter och söndagen därpå.

Fick jobb i Hällefors

På 60-talet började musikskolan heltidsanställa musiklärare men Gerhard var ju bara timanställd.

– Genom Arbetsförmedlingen fick jag då ett jobb i Hällefors och undervisade i fiol, blockflöjt, mandolin och hade en orkester. Men jag hade fru och barn och villa i Eskilstuna så när det plötsligt blev en tjänst ledig i Västra Rekarne (musikläraren där hade dött) ett halvår senare, återvände jag trots att jag säkert hade kunnat trivas bra på den nya orten.

1968 fick han fast tjänst med lön året om.

– Då blev dragspelet stående i klädkammaren långa tider, för jag var anställd att undervisa i fiol, altfiol, cello, blockflöjt, gitarr och klarinett samt hade

en stråkorkester med blås. Musikskolan hade anställt flera duktiga dragspelslärare, så min verksamhet på den fronten låg nere. Så blev mitt yrkesliv tills jag gick i pension 1997.

– Jag ägnade mig sedan åt mitt dragspelande och spelade de första två pensionärsåren i kyrkor och äldreboenden tills ortens dragspelsklubb Smedbälgarna hörde av sig 1999 och ville ha undervisning i dragspelande, notkunskap samt musikteori. Jag fick tre grupper om sju elever. En var med nybörjare. De två grupper som kunde lite mer slog jag så småningom ihop till en ensemble som spelade arrangerad musik. Gruppen finns än idag men under namnet Finstämt, där jag fortfarande spelar med men nu bara som gruppmedlem.

Medlem i Helnoten

Strax före femtioårsåldern kom Gerhard med i Helnoten, som är en musikförening i Eskilstuna – bildad 1945 – där man inte kan söka medlemskap utan man erbjuds ett sådant.

– Det var som att komma till forna musikerförbundet – idel bekanta. Eskilstuna dansmusikförbund bildades som framgår av namnet i Eskilstuna för dess

dansbandsmusiker. Stockholmarna blev intresserade av idén som förmedlades av Hjalmar Andersson och det blev Svenska Musikerförbundet, en fackförening inom LO. Helnoten är en kamratförening för gamla musiker. Vi träffas ett par gånger om året, spelar ihop eller solo, äter middag tillsammans och lyssnar på mer musik.

– Ja, musiken har dominerat mitt liv men också min familjs. Jag har två söner som båda sysslar med musik. Lars, som är 66 år, är musiklärare i Borlänge och Mats 53 år är kyrkomusiker i Stockholm. På min fritid från musiklärarjobbet har jag faktiskt sysslat med musik. Jag har spelat fiol i Eskilstuna Orkesterförenings symfoniorkester i 40 år. Vi övade en gång i veckan och gav sedan konserter.

Gerhard spelade också i en kammarorkester med övning en gång i veckan.

– Ja, så var jag förstas med i Skyttemusikkåren där jag spelade lyra (ett klockspel) men det kunde jag öva hemma eftersom man marscherar medan man spelar och bärandes på det instrumentet kan man inte läsa noter samtidigt. Men jag fick med tiden alltmer ont i fiolarmen och i axlarna, så jag

blev tvungen att så småningom sluta med dessa instrument. Då är dragspelet räddningen, för det vilar på axlarna och frestar inte på på samma sätt. Men det gäller att ha bra remmar.

– Mina 90 år i och med musik har varit ett bra liv. Jag har gillat att vara pedagog och tycker att det har gått rätt bra att jobba med folk. Det har gällt att uppmuntra och inte slå ner på felen. Sedan har jag dirigerat mycket för att få musiken som jag vill och som jag vet att den ska låta.

Hur ditt musikliv just nu?

– Jo, jag spelar i två orkestrar med övning varje vecka. Sedan spelar jag dragspel hemma minst varannan dag. Det gäller ju att hålla fingrarna i form. Och så lyssnar jag förstås på mina skivor (CD, kassetter och LP). Senast igår lyssnade jag på en finsk dragspelare Mika Huusari. Ibland lyssnar jag på Sören Rydgren eller Allan Eriksson och så på min bror Olle Erikssons skivor för där finns emellanåt fina låtar med duktiga dragspelaren Yngve Tennström. Ja, jag lyssnar på mycket musik över huvud taget som häromdagen Svend Asmusen och Bachs juloratorium. ■

